

Innlegg til møte i Kontaktutvalget 4. mars 2025

Arbeidende fattige og press på velferdsordningene v/ Lars Erik Andersen

I Norge har vi lenge snakket om at arbeid er en av veiene ut av fattigdom. Dette er et ideal vi i SF selvfølgelig støtter – arbeid skal gi trygghet, ikke fattigdom. Men vi mener dessverre at det ikke stemmer like godt lenger.

I SF er vi bekymret for at fenomenet arbeidende fattige er i ferd med å bli et økende problem. Det er pga økende renter og leiepriser, matprisene øker og generell økning av alle priser på ulike viktige saker som en familie har i dag. Flere og flere familier må søke om bostøtte, sosialhjelp for å klare sine utgifter og leve et normalt liv som mulig. Mange av disse står også i mat kø i dag.

Hvis vi tenker oss 2 foreldre med en inntekt ca. 700 000 kr, altså en inntekt hver på 350 000. Før så kunne man klare seg på det, men ikke nå. Det gjør at presset på velferdsordningene øker, vi kan få flere som blir syke og faller utenfor arbeidslivet.

Presset på familiene som opplever et at pengene ikke strekker til, er stort. Mange må kutte ut sosiale aktiviteter for barna sine og det gjør at også barna faller utenfor.

Vi hører også om at noen må utsette legetime som mammografi eller undersøkelse av livmorhalsen. Utsettelse av legetimer på grunn av økonomiske begrensninger fører til alvorlige konsekvenser for både fysisk og psykisk helse.

For lav inntekt i forhold til utgiftene kan gjøre at familier får så store problemer og sliter med dette i lang tid.

Det vi frykter er at flere må ty til velferdsordninger for å få hverdagen til å gå i hop. Vi er bekymret for at det øker presset på velferdsstaten og for signaler om at det må kuttes i velferdsgoder. Da er vi redde for at vi på sikt er der at de som absolutt trenger hjelp, ikke får det de trenger.

Lavtlønnsutvalgets rapport konkluderer med at vi ikke har noen betydelig andel arbeidende fattige i Norge. Vi mener rapporten bygger på feil grunnlag. Så vidt vi forstår, baserer utvalget seg på en lavtlønnsgrense på $\frac{2}{3}$ av medianinntekt, dvs. bare 6% høyere

enn den relative fattigdomsgrensen SSB bruker. Dette tilsvarer omtrent 405 000 kr i året for en heltidsstilling. Vi mener dette er for lavt.

Levekårsundersøkelsen (SSB) tilsier at 21,7% ikke kan møte en uforutsett utgift, men det er "bare" 10% som lever under fattigdomsgrensa.

Nav melder også om en stadig økende andel sosialhjelpsmottakere som er tilknyttet arbeidslivet.

Dette bør være nok til å vise at fattigdomsgrensen (eller lavtlønns grensen) ikke måler økonomisk utenforskap på en særlig effektiv måte.

Jobber man for eksempel på en restaurant, med minstelønn på 197,79 kr i timen, blir det omtrent 385 000 kr i året. Med ekstrajobbing, tips og helligdagstillegg (hvis man er heldig), vil man kanskje bikke over denne lavtlønns grensa, men likevel ikke havne langt over. Man faller ut av statistikken, men lever likevel ikke i noen økonomisk luksus.

Vi velger å bruke serveringsbransjen som eksempel da dette er en av minstelønnsbransjene som ikke blir snakket om like mye. Til info er det over 3 000 serveringssteder bare i Oslo, hvor en høy andel ansatte er ufaglærte unge og/eller utenlandske arbeidstakere, som ikke kjenner rettighetene sine like godt. Den høye organiseringsgraden i Norge bidrar til å sikre arbeidstakerne bedre. Men av over 3 000 serveringssteder i Oslo, er det 50 som har tariffavtale. Det sier veldig mye og ikke minst at det er et lavtlønnsyrke med dårlige lønns- og arbeidsvilkår. LO jobber med å bedre dette, men må ha med seg staten også på dette.

Det snakkes mye om at "Nå kommer det reallønnsvekst!", men det ser ut til å være lite forståelse for at dette for det første ikke gagnar de med lavest lønn like mye ved prosentmessig lønnsøkning, og for det andre noen ganger bare gjelder arbeidsplasser med tariffavtale.

Det finnes ingen statistikk i Norge som kan fortelle nøyaktig hvor mange personer som er i full jobb, men likevel sliter økonomisk. Men dette betyr ikke at problemet ikke er reelt, bare at statistikken ikke er god nok.

Når vi snakker om arbeidende fattige så handler det om at lønn og utgifter står i forhold til hverandre. Vi er særlig bekymret for at boliggiftene er så høye. De med lavest lønn bruker en større andel av inntektene på å bo. Her mener vi det også fins politiske grep man kan ta.

Aftenposten hadde mandag en artikkel som viser at boligkjøp kan gi større vekst i formuen enn høy utdanning og at dette slår ulikt ut geografisk. Er det sånn vi ønsker å ha det?

Når vi snakker om velferdsordninger så er også sykelønnsordningen en del av bildet. Det har det jo vært stor debatt om – både høyt sykefravær og sykelønnsordningen. Samarbeidsforum er veldig glad for at statsråden har vært tydelig fra første stund på dette området og står fast ved retten til lønn under sykdom.

Det som er viktig er at den som blir syk har et sikkerhetsnett rundt seg og får den behandling vedkommende trenger for å komme seg tilbake i arbeid eller gjøre andre tiltak som treffer riktig. Den er med på å styrke velferdsordningene våre og gir oss en trygghet i hverdagen vår. Høyt sykefravær er det mange ulike årsaker til. Tettere samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og Nav er viktig. Det trengs strengere tiltak for arbeidsgiver hvis man ikke følger opp de sykmeldte og nok tilrettelegging slik den den sykmeldte kommer raskere tilbake i arbeid.

For å avrunde: Vi er bekymret for at behovet for hjelp fra velferdsstaten og organisasjoner øker ettersom stadig flere sliter med å få husholdningsøkonomien til å gå i hop. Vi er bekymret for at noen må ta flere jobber for å betale regninger og bokostnader. Vi ønsker ikke flere som opplever fattigdom og utenforskap.

Vi vil gjerne høre hva dere tenker om bekymringen for at vi får flere arbeidende fattige i Norge. Hva tror dere om utviklingen framover? Og hva kan gjøres for å unngå at vi får et større problem med arbeidende fattige, slik vi har sett i andre land?